

<https://doi.org/10.5559/di.32.1.08>

PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE I POTREBE UČITELJA HRVATSKE NASTAVE U INOZEMSTVU: KVANTITATIVNA ANALIZA

Renata BURAI

Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu,
Zagreb, Hrvatska

Rona BUŠLJETA KARDUM

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu,
Zagreb, Hrvatska

Ksenija KLASNIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Zagreb, Hrvatska

UDK: 37.091.214:37.018.556(=163.42)
37.091.321:37.018.556(=163.42)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 7. travnja 2022.

Glavni je cilj ovoga rada bio ispitati je li formalno obrazovanje učitelja dostatno za uspješno izvođenje hrvatske nastave u inozemstvu (HNul), a operacionaliziran je kroz četiri izvedena istraživačka cilja. Eksplorativno presječno istraživanje provedeno je metodom ankete, tehnikom online anketiranja na 61 učitelju hrvatske nastave u inozemstvu u 17 država svijeta. Rezultati dobiveni ovim istraživanjem upućuju na potrebu uvođenja posebnih programa za usavršavanje učitelja koji žele raditi u HNul.

Ključne riječi: hrvatska nastava u inozemstvu, kompetencije, obrazovne potrebe učitelja, stručno usavršavanje

Renata Burai, Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Ilica 85, 10000 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: renata.burai@alu.unizg.hr

UVOD

Mnoge političke, ekonomske i društvene prilike kroz povijest uzrokovale su i utjecale na više valova iseljavanja hrvatskoga naroda (Jurić, 2018, str. 7). Briga za iseljeno hrvatsko stanovništvo, posebice za djecu i mlade, ostvaruje se u okvirima odgojno-obrazovnoga djelovanja (Bežen, 2012, str. 141). Prepo-

znavanje odgojno-obrazovnoga djelovanja kao mehanizma njegovanja hrvatskoga nacionalnog identiteta izvan domovine započelo je mnogo prije osamostaljenja Hrvatske (Andrić i sur., 1988), ali je od 90-ih godina 20. stoljeća dobilo nov sadržaj i formu organiziranjem hrvatske nastave u inozemstvu.

Hrvatska nastava u inozemstvu ima za cilj među djecom i mladima hrvatskih iseljenika osnaživanje osjećaja pripadnosti domovini učenjem hrvatskoga jezika i kulture. Hrvatski jezik i kulturno naslijeđe i baština jedni su od ključnih sastava njegovanja hrvatskoga nacionalnog identiteta (Letica, 2011, str. 47-48; Periša, 2017, str. 101) te je jedan od elemenata društvenoga prepoznavanja iseljenih Hrvata. Unatoč važnosti hrvatske nastave u inozemstvu (dalje HNuI), njezina problematika nije dovoljno zastupljena u hrvatskoj znanstvenoj i stručnoj literaturi. Posebice je to slučaj kada su u pitanju najodgovorniji akteri njezinoga uspješnog provođenja – učitelji. Jedino cjelovitije izdanje koje se bavi rasvjetljavanjem problematike HNuI jest istoimeni priručnik *Hrvatska nastava u inozemstvu: priručnik za učiteljice i učitelje* iz 2012. godine autora Ante Bežena i Milana Bošnjaka (Bušljeta Kardum i dr., 2021, str. 84-85). Međutim, i u tom priručniku vrlo je malo prostora posvećeno važnosti, ulozi i potrebama učitelja HNuI.

Pravilnikom o uvjetima i postupku izbora učitelja za rad u hrvatskoj nastavi u inozemstvu (NN 87/08) propisano je da učitelji HNuI mogu biti oni koji imaju odgovarajuću razinu obrazovanja za učitelja razredne nastave, učitelja hrvatskoga jezika, učitelja povijesti, odnosno za nastavnika hrvatskoga jezika ili nastavnika povijesti, te koji vladaju jezikom zemlje u koju se upućuju ili jednim stranim jezikom navedenim kao natječajni uvjet. Ako zadovoljavaju uvjete, kandidati su obavezni proći pisane ispite kojim se utvrđuju njihove kompetencije potrebne za rad u HNuI, nakon čega se provodi selekcijski razgovor sa Stručnim povjerenstvom zaduženim za izbor učitelja za rad u HNuI. Prije odlaska na rad u inozemstvo učitelji se pripremaju na kratkim seminarima koje organizira nadležno Ministarstvo, dok se ponekad dodatni seminari za učitelje HNuI organiziraju i u inozemstvu (Bošnjak i Süto, 2012, str. 14-15).

Pretpostavka je da učitelji završetkom formalnoga nastavničkog obrazovanja imaju, uz stručne, i pedagoške kompetencije. Imamo li u vidu pedagoške kompetencije učitelja, *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* određuje da učitelji tijekom formalnog obrazovanja trebaju steći znanja i vještine iz područja pedagogije, psihologije, didaktike i metodike, a od 120 ECTS bodova na diplomskoj razini minimalno 55 ECTS-a treba pripasti navedenim područjima (*Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN, 68/2018*). Ostvarivanje zakonom

propisanoga broja ECTS-a te razrađanost ishoda učenja za navedena četiri područja prepuštena je autonomiji fakulteta, a bez jasnog okvira nužnih pedagoških kompetencija budućih učitelja teško možemo suditi o kvaliteti pojedinih programa nastavničke naobrazbe. Manjkavosti spomenutih programa, odnosno potreba za razvojem određenih pedagoških kompetencija koje izlaze iz ustaljenih teorijskih okvira pedagogije, didaktike, psihologije i metodike, dolaze do izražaja tek u praktičnom radu učitelja. Važnost kvalitetne edukacije budućih učitelja potvrđuju znanstvena istraživanja kojima se pokušava postaviti što kompletniji i sveobuhvatniji kompetencijski profil učitelja (Jurčić, 2014). Uz to, europski i hrvatski dokumenti, preporuke i strategije koji se odnose na obrazovanje, posebice nakon 2000. godine (OECD, 2016; Europska komisija, 2015; Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije, NN, 124/2014; ILO, 2016), ističu važnost pedagoških kompetencija učitelja, naglašavajući njihovu ulogu u razvoju znanja i vještina kod učenika za budućnost.

Iako različiti, svi spomenuti dokumenti, preporuke, strategije i zakonska regulativa koja se dotiče obrazovnoga procesa imaju zajedničke osnove kada su u pitanju pedagoške kompetencije učitelja. U tom pogledu nije pogrešno tvrditi da bi učitelji završetkom formalnoga nastavničkog obrazovanja trebali imati stečene pedagoške kompetencije, koje, među ostalim, uključuju: uspješno planiranje i provođenje nastave; uključivanje u rad učenika različitih sposobnosti; primjena raznih načina i oblika poučavanja; kvalitetne komunikacijske i suradničke vještine; poznavanje načina vrednovanja i ocjenjivanja učenika, kao i provođenja procesa samovrednovanja; stvaranje poticajne nastavne klime (Burai i Bušljeta Kardum, 2022, str. 647-648). Uz navedene temeljne pedagoške kompetencije učitelja, imajući u vidu pandemiju bolesti COVID-19, u popisu pedagoških kompetencija ne možemo izostaviti znanja i vještine poučavanja i poticanja procesa učenja u digitalnom okruženju (Ferrari, 2013; Pettersson, 2018; Müller i sur., 2021; De la Calle i sur., 2021).

Poslovi učitelja i koordinatora HNUl navedeni su djelomično u već spomenutom *Pravilniku o uvjetima i postupku izbora učitelja za rad u hrvatskoj nastavi u inozemstvu* (NN, 87/08), iz kojeg se vidi da se popis poslova u dijelu razlikuje od poslova učitelja u školama Republike Hrvatske. U tom smislu od učitelja HNUl očekuje se ne samo prevladavanje zapreka koje nosi poučavanje sadržaja koji nerijetko izlaze izvan okvira njihove primarne struke, jer se radi o sadržajima koji integrišu hrvatski jezik i književnost, povijest, zemljopis i glazbeni i likovni umjetnost, nego se očekuje i rad u heterogenim razrednim odjelima s djecom različita znanja hrvatskoga jezika. S obzirom na to da je stupanj poznavanja hrvatskoga jezika

ka različit od učenika do učenika, nerijetko je nužan individualni pristup propisanim nastavnim sadržajima, pažljivo osmišljavanje, pripremanje i provođenje projektne i problemske nastave (Bošnjak i Süto, 2012, str. 14) te izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Osim toga ciljevi *Kurikuluma hrvatske nastave u inozemstvu*, kao temeljnoga dokumenta za provođenje nastave, određeni su trima razinama: prva razina od 1. do 4. razreda, druga razina od 5. do 8./9. razreda i treća razina od 9./10. do 12. razreda, tj. od 1. do 4. razreda srednje škole (Ministarstvo prosvjete i športa RH, 2003, str. 4), što zahtijeva pedagoško-metodički rad prilagođen različitom uzrastu, odnosno znanjima i sposobnostima djece, a obrazovanje nastavnika predmetne, za razliku od učitelja razredne nastave, ne pretpostavlja jednake pedagoško-metodičke kompetencije. Uz sve navedeno, važno je istaknuti kako se od učitelja očekuju i kompetencije koje pokrivaju promociju hrvatske nastave u inozemstvu i na temelju nje poticanje važnosti očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta, suradnju s diplomatskim predstavnicima, predstavnicima odgojno-obrazovnih sustava zemlje domaćina, roditeljima, hrvatskim iseljenicima.

S obzirom na navedeno, postavlja se pitanje dostatnosti formalnim obrazovanjem stečenih pedagoških kompetencija učitelja za potrebe izvođenja HNuI, koja se uvelike razlikuje od nastave u RH.

CILJEVI I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Glavni je cilj ove studije ispitati je li formalno obrazovanje učitelja dostatno za uspješno izvođenje hrvatske nastave u inozemstvu. Ovaj je glavni cilj operacionaliziran kroz četiri izvedena istraživačka cilja.

Prvi je procijeniti dostatnost pedagoških kompetencija stečenih formalnim obrazovanjem.

Drugi je cilj kroz proces samovrednovanja utvrditi u kojoj se mjeri nastavnici smatraju kompetentnima za izvođenje hrvatske nastave u inozemstvu te utvrditi imaju li duže iskustvo rada u nastavi u Republici Hrvatskoj, kao i razina pripreme za rad u inozemstvu učinak na veću procjenu uspješnosti poučavanja u HNuI.

Treći je cilj utvrditi razinu potrebe učitelja za pomoći u osmišljavanju nastave te eventualne razlike s obzirom na njihovo zvanje.

Četvrti je cilj ovog rada utvrditi postoji li potreba nastavnika za dodatnim nastavnim medijima (priručnicima, didaktičkim materijalima i paketima s rekvizitima) za uspješnu provedbu hrvatske nastave u inozemstvu.

Svrha provedbe ovog istraživanja jest utvrditi postoji li potreba za ustrojavanjem posebnih obrazovnih modula na diplomskoj razini namijenjenih osposobljavanju budućih učite-

lja HNuI ili otvaranjem specijalističkih sveučilišnih studija na kojima bi se već završeni učitelji i nastavnici mogli dodatno educirati i pripremiti za izvođenje HNuI.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Metoda prikupljanja podataka

Eksplorativno presječno istraživanje provedeno je metodom ankete, tehnikom online anketiranja. Podaci su prikupljeni alatom Google Forms. Prema podatcima MZO-a u školskoj godini 2021./2022. djelatno je 97 učitelja i 9 koordinatora HNuI. Poveznica s pozivom na sudjelovanje u istraživanju poslana je elektroničkom poštom na svih 97 elektroničkih adresa učitelja dobivenih iz MZO-a. Prikupljanje podataka provedeno je od 20. prosinca 2021. do 21. siječnja 2022. godine, uz dva ponovljena poziva.

Uzorak

Realiziran uzorak brojio je 61 sudionika istraživanja (51 žena i 10 muškaraca) u 17 država svijeta. Time je obuhvaćeno 63 % populacije učitelja koji izvode ili su izvodili hrvatsku nastavu u inozemstvu u 23 države. Najveći broj ispitanika bio je iz Savezne Republike Njemačke ($n = 23$ ili 56 % uzorka), gdje je HNuI i najzastupljenija. Ostale zemlje iz kojih su sudionici u uzorku jesu: Švicarska ($n = 6$), po dvoje iz Slovenije, Čilea, Francuske i Irske te po jedan sudionik iz Australije, Austrije, Belgije, Crne Gore, Italije, Kanade, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Slovačke, Srbije i Ukrajine. Sudionici u istraživanju u prosjeku su imali 8,6 godina staža u nastavi, a na mjestu učitelja HNuI u prosjeku su radili 2,5 godine.

Mjerni instrumenti

Anketni upitnik bio je podijeljen u tri tematske cjeline. Prvi dio sadržavao je šest pitanja o socio-demografskim obilježjima sudionika istraživanja (spol, dob, zvanje, broj godina ukupnoga radnoga staža u nastavi, broj godina radnoga staža kao učitelja HNuI te država u kojoj izvode HNuI). Drugi dio anketnoga upitnika odnosio se na procjenu učitelja o njihovim nastavnim kompetencijama stečenim kroz formalno obrazovanje i njihovoj primjeni. Ovaj dio anketnog upitnika mjerio je pet predmeta mjerenja: 1) procjenu dostatnosti stečenih kompetencija tijekom formalnoga školovanja (pet čestica), 2) razinu pripreme učitelja za odlazak na radno mjesto HNuI (dvije čestice), 3) samoevaluaciju rada učitelja u HNuI (osam čestica), 4) potrebu za dodatnim medijima u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima (tri čestice) te 5) potrebu za pomoći pri os-

mišljanju metodičkih pristupa i strategija u nastavi (jedna čestica). Svim česticama bila je pridružena peterotomna skala procjene slaganja. Čestice su konstruirale autorice na temelju rezultata analize ishoda učenja propisanih programima za stjecanje pedagoških kompetencija u Republici Hrvatskoj, odnosno izdvajanjem ključnih kompetencija učitelja na temelju znanstvene i stručne literature te europskih i hrvatskih dokumenata i preporuka (Burai i Bušljeta Kardum, 2022). Skupovi kompetencija kojima su se ispitali stavovi učitelja o kompetencijama koje su stekli formalnim obrazovanjem bili su podijeljeni na: komunikaciju i suradnju, planiranje i organiziranje vrednovanja nastavnoga procesa, stvaranje pozitivnoga razredno-nastavnog ozračja i uporabu informacijsko-komunikacijske tehnologije. Učitelji su proveli samoevaluaciju na temelju sljedećih skupova kompetencija: vrednovanje u odgojno-obrazovnom procesu, planiranje i organiziranje nastavnoga procesa, metodičko oblikovanje nastave, komunikacija i suradnja, uporaba informacijskih i komunikacijskih tehnologija, planiranje, organiziranje i provođenje izvannastavnih aktivnosti, samovrednovanje i osiguranje kvalitete. Treći dio anketnog upitnika sadržavao je pitanja otvorenoga tipa na teme problema i prijedloga unapređenja rada nastavnika, koji nisu predmet ovog rada.

Statistička obrada podataka

U procesu obrade podataka primijenjene su deskriptivne i inferencijalne statističke procedure. Za sve je varijable provedena deskriptivna analiza frekvencija i postotaka te, ovisno o primjerenosti, određivanje aritmetičkih sredina, standardnih devijacija i medijana. Distribucije kvantitativnih varijabli testirane su na normalnost Kolmogorov-Smirnovljevim testovima. Razlika u stupnju elemenata pripreme za odlazak na rad u inozemstvo testirana je Wilcoxonovim testom sume rangova. Samoevaluacija rada nastavnika korelirana je s godinama staža rada u nastavi u Republici Hrvatskoj te s razinom pripreme za odlazak na rad u inozemstvo neparametrijskim Spearmanovim koeficijentima korelacije. Razlike u potrebi za pomoći u osmišljavanju nastave s obzirom na zvanje nastavnika testirane su Pearsonovim hi-kvadrat testom nezavisnosti varijabli i Kruskal-Wallisovim testom razlike u distribucijama varijabli prema podskupinama. Razlika u potrebama za dodatnim nastavnim materijalima testirana je Friedmanovim testom za zavisne varijable.

Svi statistički testovi provedeni su uz 5 % rizika pri zaključivanju na populaciju. Statistička obrada podataka učinjena je u programu IBM SPSS Statistics, verzija 27.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Prvi istraživački cilj odnosio se na procjenu dostatnosti pedagoških kompetencija stečenih formalnim obrazovanjem. U Tablici 1 prikazana je deskriptivna statistika odgovora ispitanika na pet čestica koje mjere stupanj kompetencija što su ih učitelji stekli tijekom formalnoga školovanja.

Od pet ponuđenih čestica koje se odnose na procjenu dostatnosti pedagoških kompetencija stečenih formalnim obrazovanjem, ispitanici su se u najvećoj mjeri složili s izjavom da poznaju strategije i tehnike uspješnoga stvaranja pozitivnog ozračja u razredu (slaganje 92 %) te s tvrdnjom da su formalnim obrazovanjem stekli kvalitetne prezentacijske i komunikacijske vještine potrebne za rad u nastavi (slaganje 79 %). Nešto manje od dvije trećine (61 %) ispitanika smatra se educiranim za uspješno provođenje suradnje s roditeljima i drugim dionicima odgojno-obrazovnoga procesa, no 18 % njih sebe smatra needuciranim za takvu suradnju. Nešto više od polovice ispitanih učitelja (54 %) kompetencije stečene formalnim obrazovanjem smatra dovoljnim za provođenje hrvatske nastave u inozemstvu, dok ih više od trećine (35 %) ipak smatra nedostatnim. Najveći nedostatak odnosi se na nedovoljnu pripremljenost za planiranje i organizaciju nastave u kombiniranim razrednim odjeljenjima (nastavnim skupinama) – 57 % ispitanih učitelja smatra da nisu za to pripremljeni tijekom formalnog obrazovanja.

U TABLICA 1
Procjena dostatnosti kompetencija koje su učitelji stekli tijekom formalnoga školovanja – deskriptivna statistika (N = 61)

	Uopće se ne slažem (%)	Ne slažem se (%)	Ne mogu procijeniti (%)	Slažem se (%)	U potpunosti se slažem (%)	M	sd	Mdn
Kompetencije stečene formalnim obrazovanjem smatram dovoljnim za provođenje hrvatske nastave u inozemstvu.	3,3	32,8	9,8	44,3	9,8	3,25	1,120	4
Educiran/a sam za uspješno provođenje suradnje s roditeljima i drugim dionicima odgojno-obrazovnoga procesa.	3,3	14,8	21,3	34,4	26,2	3,66	1,124	4
Tijekom formalnog obrazovanja pripremljen/a sam za planiranje i organizaciju nastave u kombiniranim odjeljenjima (nastavnim skupinama).	16,4	41,0	8,2	24,6	9,8	2,70	1,283	2
Poznajem različite strategije i tehnike uspješnoga stvaranja pozitivnog ozračja u razredu.	0,0	3,3	4,9	55,7	36,1	4,25	0,699	4
Formalnim obrazovanjem stekao/la sam kvalitetne prezentacijske i komunikacijske vještine potrebne za rad u nastavi.	1,6	11,5	8,2	49,2	29,5	3,93	0,998	4

Učitelji su načelno pokazali zadovoljstvo prilikom procjene dostatnosti pedagoških kompetencija stečenih formalnim obrazovanjem. Sličan rezultat pokazalo je i pilot-istraživanje koje je 2005. godine proveo Institut za društvena istraživanja (Pavin i sur., 2005). S obzirom na specifičnosti izvođenja hrvatske nastave u inozemstvu, nije moguće napraviti potpunu usporedbu sa spomenutim pilot-istraživanjem provedenim u Republici Hrvatskoj. Tako je analiza odgovora učitelja HNUI izdvojila kao ključan problem needuciranost učitelja za provođenje nastave u kombiniranim razrednim odjeljenjima, koja zahtijevaju specifična znanja i vještine u organiziranju i provođenju procesa poučavanja i učenja (Lučić i Matijević, 2004).

Drugi cilj rada odnosio se na utvrđivanje u kojoj se mjeri učitelji smatraju kompetentnim za izvođenje hrvatske nastave u inozemstvu te utvrđivanje efekata koje iskustvo rada u nastavi u Republici Hrvatskoj i razina pripreme za rad u inozemstvu imaju na procjenu uspješnosti poučavanja u HNUI (Tablica 2).

● TABLICA 2
Samoevaluacija rada učitelja u HNUI – deskriptivna statistika (N = 61)

	Uopće se ne slažem (%)	Ne slažem se (%)	Ne mogu procijeniti (%)	Slažem se (%)	U potpunosti se slažem (%)	M	sd	Mdn
Nemam poteškoća u kreiranju procesa poučavanja i poticanju procesa učenja u kombiniranim odjeljenjima (nastavnim skupinama).	3,3	16,4	21,3	36,1	23,0	3,59	1,116	4
Različitim metodama i strategijama potičem aktivnost polaznika/učenika.	0,0	0,0	0,0	44,3	55,7	4,56	0,501	5
Nastavu prilagođavam različitim sposobnostima polaznika/učenika, uvažavajući različite stilove učenja.	0,0	0,0	0,0	32,8	67,2	4,67	0,473	5
Ostvarujem sve ishode učenja propisane Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu.	3,3	9,8	32,8	42,6	11,5	3,49	0,942	4
Osmišljam i provodim različite načine provjeravanja i ocjenjivanja polaznika/učenika.	4,9	13,1	13,1	50,8	18,0	3,64	1,081	4
U nastavi koristim digitalne alate.	1,6	4,9	4,9	44,3	44,3	4,25	0,888	4
Organiziram različite izvannastavne i izvanškolske aktivnosti.	3,3	9,8	24,6	49,2	13,1	3,59	0,955	4
Redovito provodim evaluaciju svoga rada.	3,3	9,8	21,3	45,9	19,7	3,69	1,009	4

Na temelju procjena osam ponuđenih čestica koje su se odnosile na razne aspekte samoevaluacije rada učitelja u HNUI, može se primijetiti kako učitelji vlastiti rad ocjenjuju vrlo pozitivno, posebice poticanje aktivnosti polaznika/učenika pri-

mjenom raznih metoda i strategija te prilagođavanje nastave sposobnostima polaznika/učenika, poštujući različite stilove učenja (slaganje 100 % s obje tvrdnje). Nadalje, velika većina ispitanih učitelja (njih 89 %) izjavljuje da u nastavi rabi digitalne alate, 69 % njih osmišljava i provodi razne načine provjeravanja i ocjenjivanja polaznika/učenika, a oko dvije trećine njih redovito provodi evaluaciju svojega rada i organizira izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Ipak, 20 % njih izjavljuje da imaju poteškoća u kreiranju procesa poučavanja i poticanju procesa učenja u kombiniranim odjeljenjima (nastavnim skupinama), a samo oko polovice (54 % njih) izjavili su da ostvaruju sve ishode učenja propisane Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu.

Razina pripreme za odlazak na rad u inozemstvo pokazuje da su učitelji načelno podijeljeni u dvije podjednako velike skupine: oni koji jesu i oni koji nisu bili pripremljeni (Tablica 3). Nije utvrđena statistički značajna razlika u stupnju pripreme između upoznatosti sa školskim sustavom i upućenosti u pravila vođenja pedagoške dokumentacije ($W = 307,5$; $p = 384$).

● **TABLICA 3**
Razina pripreme za odlazak na rad u inozemstvo – deskriptivna statistika ($N = 61$)

	Uopće se ne slažem (%)	Ne slažem se (%)	Ne mogu procijeniti (%)	Slažem se (%)	U potpunosti se slažem (%)	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>Mdn</i>
Bio/la sam upoznat/ta sa školskim sustavom države u koju sam upućen/na na radno mjesto nastavnika hrvatske nastave u inozemstvu prije nego sam počeo/la tamo raditi.	16,4	29,5	4,9	37,7	11,5	2,98	1,348	3
Prije početka radnog odnosa u HNuI bio/la sam upućen/na u pravila vođenja pedagoške dokumentacije za potrebe hrvatske nastave u inozemstvu.	19,7	29,5	13,1	24,6	13,1	2,82	1,360	3

Da bi se utvrdili efekti koje iskustvo rada u nastavi u Republici Hrvatskoj ima na procjenu uspješnosti poučavanja HNuI, najprije je distribucija varijable *broj godina staža u nastavi u Republici Hrvatskoj* testirana na normalnost te je utvrđeno da statistički značajno odstupa od normalne ($p = 0,039$), a potom su za svih osam varijabli samoevaluacije rada nastavnika određeni neparametrijski Spearmanovi ro-koeficijenti korelacije s godinama staža rada u nastavi u Republici Hrvatskoj i razinom pripreme (Tablica 4).

Rezultati pokazuju da je duže iskustvo rada u nastavi u Republici Hrvatskoj povezano s većom procjenom uspješnosti poučavanja jedino u segmentu kreiranja procesa poučavanja i poticanja procesa učenja u kombiniranim odjeljenjima (nastavnim skupinama) ($\rho = 0,310$, $p = 0,016$), za koji je ujedno

utvrđen i najveći nedostatak pripreme u formalnom obrazovanju. Za ostale segmente uspješnosti poučavanja, poput upotrebe digitalnih alata u nastavi, organizacije izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, provedbe evaluacije vlastita rada itd., nije utvrđena povezanost s duljinom iskustva rada u nastavi u RH.

Spearmanovi ro-koeficijenti	Duljina staža u RH	Prethodna upoznatost sa školskim sustavom države u koju su nastavnici upućeni na radno mjesto učitelja HNUi	Prethodna upućenost u pravila vođenja pedagoške dokumentacije za potrebe HNUi
Nemam poteškoća u kreiranju procesa poučavanja i poticanju procesa učenja u kombiniranim odjeljenjima (nastavnim skupinama).	0,310*	0,291*	0,091
Različitim metodama i strategijama potičem aktivnost polaznika/učenika.	0,015	0,215	0,012
Nastavu prilagodavam različitim sposobnostima polaznika/učenika, uvažavajući različite stilove učenja.	-0,004	0,090	-0,088
Ostvarujem sve ishode učenja propisane Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu.	0,104	0,407**	0,566**
Osmišljam i provodim različite načine provjeravanja i ocjenjivanja polaznika/učenika.	-0,238	0,277*	0,109
U nastavi koristim digitalne alate.	-0,160	-0,128	0,116
Organiziram različite izvannastavne i izvanškolske aktivnosti	0,061	0,036	0,115
Redovito provodim evaluaciju svoga rada.	-0,060	0,213	0,139

● TABLICA 4
Korelacije
samoevaluacije rada
učitelja u HNUi s
godinama radnoga
staža u nastavi u
Republici Hrvatskoj
($N = 60$) i razinom
pripreme za rad u
inozemstvu ($N = 61$)

* Korelacija je statistički značajna na razini vjerojatnosti 0,05 (dvosmjerno testiranje)

** Korelacija je statistički značajna na razini vjerojatnosti 0,01 (dvosmjerno testiranje)

Što se tiče pripreme za rad u inozemstvu, utvrđeno je da oni učitelji koji su prije odlaska na radno mjesto učitelja HNUi bili bolje upoznati sa školskim sustavom države u koju su upućeni na rad imaju manje poteškoća u kreiranju procesa poučavanja i poticanju procesa učenja u kombiniranim odjeljenjima ($\rho = 0,291$, $p = 0,023$), u većoj mjeri procjenjuju da ostvaruju sve ishode učenja propisane Kurikulumom ($\rho = 0,407$, $p = 0,001$) te u većoj mjeri osmišljavaju i provode načine ocjenjivanja ($\rho = 0,277$, $p = 0,031$), dok oni učitelji koji su više bili upućeni u pravila vođenja pedagoške dokumentacije u većoj mjeri

procjenjuju da ostvaruju sve ishode učenja propisane Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu ($p = 0,566$, $p < 0,001$). To je ujedno i najjači utvrđeni efekt pripreme na samoevaluaciju rada nastavnika u HNuI.

Razlozi neostvarivanja ishoda učenja propisanih kurikulumom mogu biti uzrokovani mnogim faktorima, međutim Kurikulum hrvatske nastave u inozemstvu, s obzirom na svoju primarnu svrhu, a to je razvoj hrvatskoga nacionalnog identiteta kod djece i mladih hrvatskih iseljenika, pokazuje ozbiljne manjkavosti (Bušljeta Kardum i sur., 2021). Ipak, rezultati ove analize pokazuju da upućenost učitelja u školski sustav države u kojoj se provodi HNuI i pedagošku dokumentaciju ipak pridonosi i većoj usmjerenosti na ostvarivanje ishoda učenja propisanih Kurikulumom.

Treći je cilj ovog rada bio utvrditi kolika je potreba učitelja za pomoći u osmišljavanju HNuI te postoje li razlike s obzirom na njihovo zvanje (Tablica 5). Potreba učitelja za pomoći u osmišljavanju metodičkih pristupa i strategija u nastavi mjerena je slaganjem s tvrdnjom koja je glasila "Potrebna mi je pomoć u osmišljavanju metodičkih pristupa i strategija u nastavi". Rezultati pokazuju da se 8 % uopće, a 28 % sudionika istraživanja ne slaže s navedenom tvrdnjom, odnosno ne smatraju kako im je potrebna takva vrsta pomoći. S druge strane, gotovo polovica ispitanika izrazila je potrebu za takvom vrstom pomoći, tj. 36 % sudionika složilo se te još 10 % u potpunosti složilo s navedenom tvrdnjom. Preostalih 18 % sudionika nisu mogli procijeniti je li im potrebna takva pomoć ili nije. Iskazana potreba učitelja hrvatske nastave u inozemstvu za pomoći u osmišljavanju metoda i strategija poučavanja i učenja upućuje na potrebu za osmišljavanjem i izmjenjivanjem načina poticanja procesa motivacije, posebice kada je riječ o kombiniranim razrednim odjelima (Lučić i Matijević, 2004; Šušar, 2011).

● **TABLICA 5**
Potreba za pomoći u osmišljavanju nastave prema zvanju (N = 57)

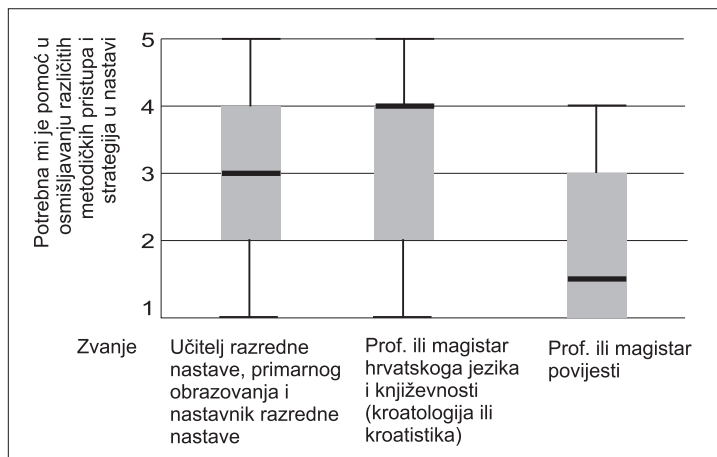
Potrebna mi je pomoć u osmišljavanju različitih metodičkih pristupa i strategija u nastavi.	Zvanje		
	Učitelj razredne nastave, primarnog obrazovanja i nastavnik r. nastave (%)	Prof. ili magistar hrvatskoga jezika i književnosti (%)	Prof. ili magistar povijesti (%)
Uopće se ne slažem	8,3	3,4	50,0
Ne slažem se	25,0	31,0	25,0
Ne mogu procijeniti	29,2	13,8	0,0
Slažem se	33,3	34,5	25,0
U potpunosti se slažem	4,2	17,2	0,0
Ukupno	24 (100)	29 (100)	4 (100)

Sudionici istraživanja sami su upisivali svoje zvanje u anketni upitnik te smo za potrebe ovog rada njihove otvorene odgovore kodirali u tri skupine: 1 = učitelji razredne nastave,

primarnog obrazovanja i nastavnici razredne nastave, 2 = profesori ili magistri hrvatskoga jezika i književnosti (kroatologija ili kroatistika) te 3 = profesori ili magistri povijesti. Za četvero ispitanika na temelju njihovih odgovora nije se moglo rekonstruirati njihovo zvanje, pa su isključeni iz ove analize. Od 57 ispitanika, njih 29 (47,5 %) profesori su ili magistri hrvatskoga jezika i književnosti, 24 (39,3 %) učitelji su razredne nastave, primarnog obrazovanja i nastavnici razredne nastave, a preostalih 4 (6,6 %) profesori su ili magistri povijesti.

Ako se potreba za pomoći analizira prema zvanju učitelja, podaci na uzorku pokazuju da nastavnici povijesti iskazuju najmanju potrebu za pomoći u osmišljavanju metodičkih pristupa i strategija u nastavi (75 % ne slaže se s navedenom tvrdnjom da im je potrebna pomoć), dok učitelji razredne nastave i nastavnici hrvatskoga jezika i književnosti iskazuju nešto veću (37 % i 50 % slaže ih se s tvrdnjom da im je potrebna pomoć). Ipak, s obzirom na to da je riječ o statistički malim poduzorcima, posebice grupe profesora povijesti, koji se svojim odgovorima ovdje najviše ističu u odnosu na ostale, ove razlike nisu se pokazale statistički značajnima ni u testiranju zavisnosti varijabli zvanje i potreba za pomoći Pearsonovim hi-kvadrat testom ($\chi^2 = 13,997$; $df = 8$; $p = 0,082$) ni u testiranju distribucija potrebe za pomoći u svakoj podskupini prema zvanju Kruskal-Wallisovim testom ($\chi^2 = 3,980$; $df = 2$; $p = 0,137$) (Slika 1). Ipak, smatramo da bi analiza ponovljena na većem poduzorku nastavnika povijesti, uz isti trend, pokazala ovu razliku statistički značajnom. Stoga ovaj deskriptivni nalaz o većoj potrebi za pomoći među učiteljima razredne nastave i hrvatskog jezika, u odnosu na učitelje povijesti, također smatramo relevantnim.

☞ SLIKA 1
Kutijasti dijagrami
distribucije varijable
potreba za pomoći u
osmišljavanju nastave
prema zvanju učitelja

Četvrti je cilj ovog rada bio utvrditi postoji li potreba učitelja za dodatnim nastavnim medijima (priručnicima, di-

● **TABLICA 6**
Potrebe za dodatnim
nastavnim
materijalima –
deskriptivna statistika
($N = 61$)

daktilskim materijalima i paketima s rekvizitima) za uspješno ostvarenje hrvatske nastave u inozemstvu. Rezultati pokazuju kako je takva potreba izrazito velika (Tablica 6). Naime, gotovo svi ispitani učitelji (njih 98 %) smatraju važnim postojanje dodatnih i pomoćnih nastavnih sredstava za rad u nastavi, poput radnih bilježnica, didaktičko-metodički pripremljenih slikovnih, pisanih, auditivnih i audiovizualnih materijala. Također, velika većina (njih 93,5 %) za kvalitetno izvođenje hrvatske nastave smatra potrebnim imati priručnik s nastavnim materijalima (pisanim, slikovnim) za lakše pripremanje nastave, dok ih 88,5 % smatra da bi bilo korisno imati paket s rekvizitima (kostimi, narodne nošnje i sl.) važnima za razumijevanje povijesno-kulturne baštine RH. Friedmanov test pokazuje da je najveća potreba iskazana za dodatnim i pomoćnim didaktičko-metodičkim materijalima ($\chi^2 = 8,805$; $df = 2$; $p = 0,012$).

	Uopće se ne slažem (%)	Ne sla- žem se (%)	Ne mogu procijeniti (%)	Sla- žem se (%)	U pot- punosti se slažem (%)	<i>M</i>	<i>sd</i>	<i>Mdn</i>
Za kvalitetno izvođenje hrvatske nastave u inozemstvu smatram potrebnim imati priručnik s nastavnim materijalima (pisanim, slikovnim) za lakše pripremanje nastave.	1,6	3,3	1,6	36,1	57,4	4,44	0,827	5
Smatram važnim postojanje različitih dodatnih i pomoćnih nastavnih sredstava za rad u nastavi, poput radnih bilježnica, didaktičko-metodički pripremljenih slikovnih, pisanih, auditivnih i audiovizualnih materijala.	0,0	0,0	1,6	24,6	73,8	4,72	0,488	5
Za izvođenje izvannastavnih aktivnosti bilo bi korisno imati paket s rekvizitima (kostimi, narodne nošnje i sl.) važnima za razumijevanje povijesno-kulturne baštine RH.	0,0	1,6	9,8	24,6	63,9	4,51	0,744	5

Nastava u kombiniranim razrednim odjeljenjima iziskuje upotrebu različitih nastavnih materijala (Varga i sur., 2019; INTO, 2003). S obzirom na brojne specifičnosti, učitelji hrvatske nastave u inozemstvu iskazali su u velikom postotku potrebu za izradbom posebno osmišljenih i pripremljenih didaktičko-metodičkih materijala, koji bi im uvelike olakšali ostvarenje propisanih sadržaja i ishoda učenja te rad u kombiniranim razrednim odjeljenjima.

ZAKLJUČAK

Glavni nalazi ovog istraživanja govore da iako učitelji HNuI načelno pokazuju zadovoljstvo prilikom procjene dostatnosti pedagoških kompetencija stečenih formalnim obrazovanjem, tek se oko polovice njih slaže da su im one dostatne za pro-

vođenje hrvatske nastave u inozemstvu, a najveći nedostatak prepoznaju u nedovoljnoj pripremljenosti za rad u kombiniranim razrednim odjeljenjima. Faktor koji ima pozitivan efekt na tu pripremljenost jest prethodno dulje iskustvo rada u nastavi u Republici Hrvatskoj, što znači da će se iskusniji učitelji lakše prilagoditi radu u kombiniranim razrednim odjeljenjima. Nadalje, iako svoj rad načelno ocjenjuju pozitivnim, ipak se prepoznaje skupina nastavnika koji izjavljuju da imaju poteškoća u kreiranju procesa poučavanja, a vjerojatno najviše zabrinjava nalaz da ih samo oko polovice izjavljuje kako ostvaruju ishode propisane Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu. Utvrđeno je i kako priprema za odlazak na rad u inozemstvo u smislu proučavanja školskoga sustava države u koju odlaze i informiranje o pravilima vođenja dokumentacije HNuI također pridonose većoj uspješnosti poučavanja, ali važno je naglasiti kako takva vrsta pripreme ne bi trebala ovisiti o individualnom angažmanu učitelja, nego ona mora biti institucionalizirana, kako bi se sustavno ujednačile pozicije učitelja prilikom odlaska na rad u inozemstvo i osigurala kvaliteta njihova rada. Tome posebno ide u prilog nalaz da je najjači utvrđeni pozitivni efekt pripreme na samoevaluaciju rada upravo upućenost u pravila pedagoške dokumentacije, koja povećava šansu za ostvarenje ishoda učenja propisanih Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu. Također, gotovo polovica ispitanih učitelja iskazuje potrebu za pomoći u osmišljavanju pristupa i strategija u nastavi (posebice učitelji razredne nastave i hrvatskoga jezika) te gotovo svi izjavljuju da su im za uspješnu realizaciju nastave potrebi dodatni nastavni mediji, poput didaktičko-metodičkih materijala, priručnika i rekvizita.

Na temelju navedenoga, zaključujemo kako rezultati dobiveni ovim istraživanjem upućuju na potrebu za uvođenjem programa koji bi na diplomskoj razini budućim učiteljima omogućio upisivanje modula usmjerenoga na potrebe HNuI ili osmišljavanju programa sveučilišnoga specijalističkoga studija za usavršavanje učitelja koji žele raditi u HNuI, a koji bi obuhvaćao, osim učitelja razredne nastave te nastavnika hrvatskoga jezika i književnosti i nastavnika povijesti (Pravilnik o uvjetima i postupku izbora učitelja za rad u hrvatskoj nastavi u inozemstvu, *NN*, 41/2009), i nastavnike geografije, glazbene te likovne kulture, s obzirom na to da je Kurikulum HNuI integriran i sadržajno uključuje prenošenje i usvajanje znanja i vještina ne samo iz hrvatskoga jezika i književnosti i povijesti nego i iz geografije te glazbene i likovne umjetnosti. Uz to važno je naglasiti nužnost za osmišljavanjem i izradbom didaktičko-metodičkih materijala kojima bi se pomoglo učiteljima, a i djeci, u ostvarivanju Kurikulumom propisanih ciljeva i ishoda učenja.

Ograničenja ove studije primarno su metodološkoga tipa. Relativno malen uzorak, posebice poduzorak profesora povijesti, mogao je dovesti do smanjene snage provedenih testova, tj. smanjene vjerojatnosti prepoznavanja stvarnih razlika između skupina u populaciji svih učitelja HNuI. No s obzirom na to da je i sama istraživana populacija vrlo mala (ukupno 97 osoba), a ovim je istraživanjem obuhvaćeno čak 63 % te populacije, već se i deskriptivni nalazi mogu smatrati relevantnima. Nadalje, tehnika samoevaluacije rada učitelja, kao i ostalih samoiskaza putem slaganja s ponuđenim tvrdnjama, može patiti od metodoloških pristranosti, koje je u provedbi ovakva istraživanja teško kontrolirati, poput formulacije iskaza, potvrdne pristranosti, nemarnog odgovaranja te pristranosti slaganja (Mandić i Klasnić, 2021). S tim u vezi upotreba novih, dosad nevalidiranih, instrumenata u ovoj studiji i nepostojanje prethodnih istraživanja s kojima bi se naši nalazi usporedili također predstavljaju ograničenje ovog rada te upućuju na potrebu za kontinuiranim i sistematičnim praćenjem zadovoljstva i evaluacije rada učitelja HNuI.

No unatoč navedenim ograničenjima, smatramo kako rezultati ovog istraživanja mogu, kao dobar temelj, poslužiti za izradbu smjernica o tome kako unaprijediti hrvatsku nastavu u inozemstvu. U tom pogledu kao jedna od primarnih smjernica pokazala se potreba za stjecanjem dodatnih kompetencija sadašnjih i budućih učitelja HNuI razvojem posebnih obrazovnih modula i/ili sveučilišnoga specijalističkoga studija te organiziranjem kontinuiranih stručnih usavršavanja učitelja HNuI.

LITERATURA

Andrilović, V., Bežen, A., Diklić, Z., Furlan, I., Gabelica, M., Mijatović, A., Pađen, I., Poljak, V., Previšić, V., Rašković-Zec, V. i Rosandić, D. (1988). *Domovinski odgoj i nastava: prilozi metodici rada odgojno-obrazovnog rada s djecom jugoslavenskih građana u inozemstvu* (priredio Vlatko Previšić). Školska knjiga.

Bežen, A. (2012). Hrvatski identitet – pregled temeljnih sastavnica i nositelja. U A. Bežen i M. Bošnjak (Ur.), *Hrvatska nastava u inozemstvu – priručnik za učiteljice i učitelje* (str. 139–174). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta – Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Bošnjak, M. i Süto, S. (2012). Sustav hrvatske nastave u inozemstvu u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. U A. Bežen i M. Bošnjak (Ur.), *Hrvatska nastava u inozemstvu – priručnik za učiteljice i učitelje* (str. 13–17). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta – Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Burai, R. i Bušljeta Kardum, R. (2022). An analysis of learning outcomes achieved through pedagogical competencies acquisition programme in the Republic of Croatia. *International Journal of Instruction*, 15(2), 641–658. <https://doi.org/10.29333/iji.2022.15235a>

Bušljeta Kardum, R., Župančić, M. i Plaza Leutar, M. (2021). Hrvatski nacionalni identitet u kontekstu odgojno-obrazovnog djelovanja u inozemstvu. *Napredak*, 162(1-2), 75–99.

De la Calle, A. M., Pacheco-Costa, A., Gómez-Ruiz, M. Á. i Guzmán-Simón, F. (2021). Understanding teacher digital competence in the framework of social sustainability: A systematic review. *Sustainability*, 13(23), 13283. <https://doi.org/10.3390/su132313283>

Europska komisija. (2015). *Nastavnička struka u Europi: Praksa, percepcija i politike*. Luksemburg: Ured za publikacije Europske Unije. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36bde79d-6351-489a-9986d019efb2e72c/language-hr>

Ferrari, A. (2013). *DIGCOMP: A framework for developing and understanding digital competence in Europe*. Publications Office of the European Union. <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>

ILO. (2016). *The ILO/UNESCO Recommendation concerning the Status of Teachers (1966) and the UNESCO Recommendation concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel (1997) with a revised Foreword and Users' Guide*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/normativeinstrument/wcms_493315.pdf

INTO. (2003). *Teaching in multi-classes: An INTO report*, Dublin.

Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. *Pedagojska istraživanja*, 11(1), 77–93. <https://hrcak.srce.hr/file/205883>

Jurić, T. (2018). *Iseljavanje Hrvata u Njemačku – Gubimo li Hrvatsku? Školska knjiga*.

Letica, S. (2011). Tko smo, što smo i kakvi smo zapravo mi Hrvati. U Z. Lukić i B. Skoko (Ur.), *Hrvatski identitet* (str. 25–52). Matica hrvatska.

Lučić, K. i Matijević, M. (2004). *Nastava u kombiniranim odjelima, priručnik za učiteljice i učitelje*. Školska knjiga.

Mandić, L. i Klasnić, K. (2021). Is it biased? Empirical analysis of various phenomena that affect survey results. *Revija za sociologiju*, 51(2), 231–256. <https://doi.org/10.5613/rzs.51.2.3>

Ministarstvo prosvjete i športa RH. (2003). *Kurikulum hrvatske nastave u inozemstvu*. Ministarstvo prosvjete i športa.

Müller, W., Grassinger, R., Schnebel, S., Stratmann, J., Weitzel, H., Aumann, A., Bernhard, G., Gaidetzka, M., Heiberger, L., Kreyer, I., Schmidt, C., Uhl, P., Visotschnig, M. i Widmann, J. (2021). Integration of digital competences into a teacher education program: A sensitive approach. U *Proceedings of the 13th International Conference on Computer Supported Education (CSEDU 2021) – Volume 1* (str. 232–242). <https://doi.org/10.5220/0010527202320242>

OECD. (2016). *Supporting Teacher Professionalism: Insights from TALIS 2013*. https://www.sel-gipes.com/uploads/1/2/3/3/12332890/2016_-_ocde_-_talīs_supporting_teachers_professionalism.pdf

Pavin, T., Rijavec, M. i Miljević-Ričički, R. (2005). Percepcija kvalitete obrazovanja učitelja i nastavnika i nekih aspekata učiteljske i nastavničke profesije iz perspektive osnovnoškolskih učitelja i nastavnika. U V. Vizek Vidović (Ur.), *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive* (str. 95–123). Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

Periša, A. (2017). Duhovi i Kula babilonska. Jezična raznolikost i međusobno razumijevanje. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 64(3-4), 92–103.

Pettersson, F. (2018). On the issues of digital competence in educational contexts – a review of literature. *Education and Information Technologies*, 23(3), 1005–1021. <https://doi.org/10.1007/s10639-017-9649-3>

Pravilnik o uvjetima i postupku izbora učitelja za rad u hrvatskoj nastavi u inozemstvu. *Narodne novine*, 41/2009. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Medunarodna/NastavaInozemstvo//Pravilnik%20o%20UiP%20izbora%20učitelja%20za%20rad%20u%20hrvatskoj%20nastavi%20u%20inozemstvu.pdf>

Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije. *Narodne novine*, 124/2014. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2014_10_124_2364.html

Šušvar, V. (2011). Rad u kombiniranim razrednim odjelima. U A. Jurčević Lozančić i S. Opić (Ur.), *5. međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima* (str. 415–426). Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Varga, R., Peko, A. i Sabljak, M. (2019). Pre-service teachers' concerns about multigrade teaching. U K. Jurčević, Lj. Kaliterna Lipovčan i O. Ramljak (Ur.), *Mediterranean Issues, Book 2: Reflections on the Mediterranean* (str. 613–622). Institute of Social Sciences Ivo Pilar; VERN Group; Croatian Academy of Sciences and Arts (HAZU); Euro-Mediterranean Academic Network.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. *Narodne novine*, 68/2018. https://narodneno-vine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_68_1398.html

Teaching Competencies and Recommendations of Croatian Teachers Abroad: A Quantitative Analysis

Renata BURAI
Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Zagreb, Croatia
Rona BUŠLJETA KARDUM
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Zagreb, Croatia
Ksenija KLASNIĆ
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

The main goal of this paper was to examine whether formal education for teachers is sufficient for successful Croatian teaching abroad (HNuI), and the research was carried out through four established research objectives. The exploratory cross-sectional part was conducted using the survey method, i.e., an online survey technique with sixty-one Croatian

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 32 (2023), BR. 1,
STR. 153-170

BURAI, R. I SUR.:
PEDAGOŠKE...

teachers working in seventeen different countries around the world. The results obtained by this research indicate the need to introduce a special programme intended for teachers who want to work at HNul.

Keywords: Croatian teaching abroad, competencies,
teachers' educational needs, teacher training

Međunarodna licenca / International License:
Imenovanje-Nekomercijalno / Attribution-NonCommercial